

MEDALII DEDICATE LUI GRIGORE G. TOCILESCU PĂSTRATE ÎN COLECȚIA MUZEULUI NAȚIONAL

Draga Paula Vachon

Pentru a nu reitera date cunoscute, vom aminti pe scurt că Grigore G. Tocilescu, istoric și folclorist român, a jucat un însemnat rol și în dezvoltarea arheologiei și epigrafiei românești la care se adaugă o îndelungată carieră didactică și o diligentă activitate în domeniul muzeografiei ca director al Muzeului Național de antichități¹.

Toate aceste aspecte sunt concludent ilustrate de medaliile ce i-au fost dedicate în 1892 și 1896 și care sunt păstrate în colecția Muzeului Național de Istorie a României.

Medalia din 1892 i-a fost oferită lui Grigore G. Tocilescu cu ocazia participării sale la Congresul de arheologie de la Orléans, participare semnificativă datorită importanței acestui congres și a societății care-l patrona în dezvoltarea arheologiei și în general a culturii franceze moderne.

Medalia cu numărul de inventar MIRS 30555, cu un diametru de 64,5 mm și o grosime de 4,00 mm are inscripșă pe avers legenda circulară: *ARCISSE DE CAUMONT NÉ A BAVEUX LE 28 AOUT 1801 * TE SAXA LOQUUNTUR [îți vorbesc pietrele] și în centru bustul lui Arcisse de Caumont în profil spre stânga, purtând numeroase decorații pe rever iar la gât marea cruce a Legiunii de Onoare. În câmp în dreapta sus apare numele gravurilor Vauthier - Galle. Pe revers, în legenda circulară, apare inscripția * SOCIÉTÉ FRANÇAISE D'ARCHÉOLOGIE POUR LA CONSERVATION DES MONUMENTS HISTORIQUES. Două ramuri de măslin cu fructe, legate cu panglică, înconjoară medalionul central în care, pe nouă rânduri, apare inscripția: OFFERTE/A M/LE PROFESSEUR/G.TOCILESCO/ÉN SOUVENIR/DU CONGRÈS/ARCHÉOLOGIQUE/D'ORLÉANS/ 1892. Pe mînchia lisă e imprimat cuvântul Argent [Argint] precedat de un poanson datând din 1 ianuarie 1880 și care reprezintă un corn al abundenței și capul stemei cu coif și panas, argintul respectiv având titlul de 950 ‰².

Inedită, această medalie prezintă interes din mai multe puncte de vedere. În primul rând atestă participarea istoricului român la un eveniment științific internațional de însemnătate deosebită. Susținem această afirmație prin câteva date legate de fondatorul societății franceze de Arheologie pentru Conservarea monumentelor istorice, Arcisse de Caumont³. Născut la Bayeux la 28 august 1801, Arcisse de Caumont își începe cariera de geolog în Normandia natală, participând la fondarea, la Caen, a Societății anticarilor din Normandia [Société des antiquaires de Normandie] al cărei scop era protejarea monumentelor antice. În cei 18 ani cât a fost secretar al acestei societăți Arcisse de Caumont și-a reorientat activitatea către arheologie, publicând între 1830 și 1841 fundamentalul său "Cours d'antiquités monumentales" [Curs de antichități monumentale] în șase volume.

Spirit novator, Arcisse de Caumont a avut o contribuție esențială în dezvoltarea arheologiei medievale căreia îi precizează obiectul, în opera de conservare a monumentelor antice și medievale, aspect confirmat și în 1832 când organizează "Liga pacifică între arheologi" [La Ligue pacifique entre les archéologies] pentru salvarea bisericii St. Jean din Poitiers de intervenția brutală a municipalității - ca și în descentralizarea culturii franceze, fapt demonstrat cu prisosință de întreaga sa activitate. Astfel la sugestia baronului von Humboldt, Arcisse de Caumont organizează primul congres științific regional de arheologie care se desfășoară la Caen în 1833. În 1834, sub îndrumarea sa, ia naștere "Societatea franceză de arheologie pentru conservarea monumentelor istorice" [Société française d'archéologie pour la conservation des monuments historiques], a cărei publicație permanentă "Bulletin monumental" o va conduce până la moartea sa, în 1873. Această Societate va patrona din 1839 un Institut al provinciilor, organizat pe principiul unei academii și care va fi însărcinat cu organizarea congreselor în diverse orașe din Franța, așa cum a fost cazul în 1892 cu orașul Orléans.

Vedem deci că participarea savantului român la acest congres e importantă îndeosebi pentru ideile noi ce se susțineau cu privire la necesitatea conservării monumentelor istorice și, în

¹ *Dictionarul literaturii române de la origini pînă la 1900*. București, 1979, p. 855-856

² Tardy, *Les poinçons de garantie internationaux pour l'argent*, ed. 12, Paris, 1977, p. 199 și 209.

³ *Le grande Encyclopédie*, t. IX, Paris, f. a, p. 899.

acest sens, nu trebuie uitată încercarea lui Tocilescu de reconstruire, cel puțin grafică, a monumentului de la Adamclisi și care a fost publicată trei ani mai târziu, în 1895⁴.

Dar medalia trezește interes și prin modul de realizare. Cei doi gravori care apar semnați pe avers, Adrien Vauthier și André Galle, sunt reprezentativi pentru școala franceză de medalistică din sec. XIX. André Galle, la origine medic, devine gravor în timpul revoluției franceze când realizează, la 1792, prima sa medalie reprezentând "Libertatea". Sub Imperiu și apoi sub Restauratie, Galle devine gravor oficial impunând printre primii procedeul accentuării exagerate a reliefului⁵.

Elevul său, Adrien Vauthier va realiza medalia dedicată de Societatea franceză pentru conservarea monumentelor istorice promotorului său, Arcisse de Caumont, medalie comemorativă ce se va acorda participanților la congresele acestei societăți. Concepută după principiile maestrului, foarte posibil după o primă machetă realizată de acesta, medalia va avea înscrise în câmp numele ambilor artiști.

Muzeul Național deține și cele două variante, de argint și de bronz ale medaliei dedicate de tinerimea universitară lui Grigore G. Tocilescu în 1896 la sărbătorirea acestuia⁶.

Medalia de argint are numărul de inventar M 2336, iar varianta din bronz e înregistrată la numărul MNIR 29588⁷.

Din capul de serie al acestei medalii s-au bătut pentru oficialități un număr redus de exemplare din argint, din care s-au conservat doar câteva, printre care și exemplarul de la Academie, plecat cu vechea colecție numismatică la Moscova în timpul primului război mondial, revenit în România în 1956 și, ajuns finalmente la Muzeul Național. Acest fapt conferă o valoare sporită tandemului de medalii, îmbogățind patrimoniul Muzeului cu ambele variante existente: argint și bronz.

MEDALS AWARDED TO GRIGORE G. TOCILESCU, IN THE COLLECTION OF THE NATIONAL HISTORY MUSEUM

Abstract

At the National History Museum of Romania, Bucharest, there are kept three medals awarded to Grigore G. Tocilescu (1850-1909), a Romanian historian and folklorist, well-known for the contributions he brought to archaeology and epigraphy.

The paper presents an unknown silver medal that was given to Tocilescu on the occasion of his participation to the Archaeological Congress from Orléans, organized in 1892 by the French Archaeological Society for the preservation of the historical monuments as well as two silver and bronze variant - medals, offered to the same scientist by the students in 1896 on the occasion of his celebration. Apart from the description of the medals, the author gives several considerations regarding the personality of Arcisse de Caumont, promoter of the French archaeology and also about Tocilescu's contribution to the development of the Romanian archaeology.

EXPLICAȚIA PLANȘELOR

1. Medalie oferită lui Gr. G. Tocilescu cu ocazia participării sale la Congresul de arheologie de la Orléans din 1892.

a-avers; b-revers

2. Medalie dedicată de tinerimea universitară lui Gr. G. Tocilescu în 1896, în varianta de argint.

a-avers; b-revers

3. Medalie dedicată de tinerimea universitară lui Gr. G. Tocilescu în 1896, în varianta de bronz.

a-avers;

b-revers

EXPLANATION OF PLATES

1. Medal offered to Gr. G. Tocilescu on the occasion of his participation to the Archaeological Congress - Orléans, 1892.

2. Medal (silver-variant), offered to Gr. G. Tocilescu by the students in 1896.

3. Medal (bronze-variant) of the same medal.

a - obverse

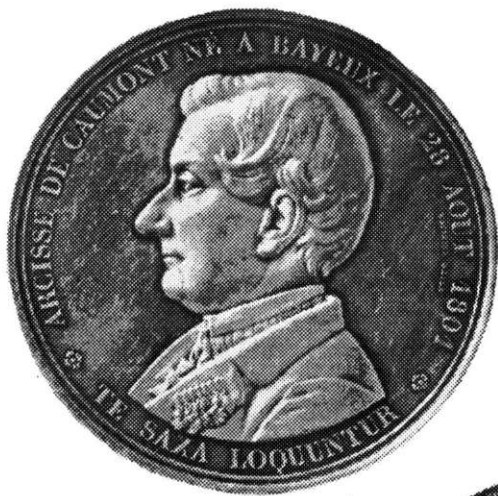
b - reverse

⁴ Tocilescu Gr. G., *Monumentul de la Adamclisi Tropaeum Trajoni, publicat în colaborațiune cu Otto Berndorf și George Niemann*, Vienne, 1815.

⁵ L. Honrtique, *Encyclopédie des Beaux - Arts*, vol. I, Paris, 1925, p. 232.

⁶ G. Buzdugan, G. Niculiță, *Medalii și plachete românești*, București, 1971, p. 86-87

⁷ Vezi descrierea în *Buletinul Societății numismatice române*, an III, București, 1906, p. 92.

1

2

Medalii dedicate lui Grigore G. Tocilescu păstrate în colecția Muzeului Național